

ЗАСТОСУВАННЯ КОЛЬОРУ В РЕКОНСТРУКЦІЇ ФАСАДІВ ТИПОВОЇ ЖИТЛОВОЇ ЗАБУДОВИ 1955 - 1990-тих РОКІВ ХХ СТ. м. КИЄВА

Анотація. На підставі зарубіжного досвіду, результатів натурного обстеження, розглянуто можливості реконструкції і модернізації типової житлової забудови 1955 – 1990 років ХХ ст. методом композиційної варіантності колірних композицій.

Ключові слова: реконструкція, колір, тональність, монохромне зображення, поліхромія, суперграфіка.

Історично масове житлове будівництво було необхідне, і деяке спрощення архітектурно-будівельних рішень заради швидкої ліквідації житлової кризи можна вважати закономірним. Завдання були поставлені правильно, а ось засоби їх вирішення обирали досить поспішно, без довготривалого прогнозу наслідків.

Забудова житлових масивів столиці України – Києва почалася через десять років після Великої Вітчизняної війни. Перед архітекторами було поставлено завдання створення економного житла, житлова проблема вирішувалася за рахунок кількості побудованих площ, а не комфорту.

Розвиток типового житлового будівництва можна розділити на чотири основні етапи.

Перший етап: 1955 – перша половина 1960-их років ХХ ст. характеризується впровадженням у масове будівництво типових проектів житлових будинків з економними малометражними квартирами.

Другий етап: друга половина 1960 – початок 1970-их років ХХ ст. Проводилося коригування типових проектів з економними квартирами, було здійснено перший етап реалізації нового генерального плану розвитку Києва.

Третій етап: 1970 – початок 1980-их років ХХ ст. Впроваджувалися у масове будівництво типові серії з підвищеним рівнем комфортності, а застосування блок-секційного методу проектування забезпечувало різноманітність забудови.

Четвертий етап: 1980 – початок 1990-их років ХХ ст. Одне з головних завдань народного господарства на цьому етапі – збільшення індустріалізації

житлового будівництва. Планувалося збільшення панельних і об'ємно-блочних житлових будинків.

У процесі забудови території міста поширилася ідея поділу території на окремі структурні одиниці – мікрорайони, житлові райони і житлові масиви. Вже на етапі рішення генплану передбачалося будівництво не лише житлових будівель, але й установ обслуговування, мережі магазинів, поліклінік, дитячих садків, шкіл, спортивних майданчиків і місць відпочинку. Враховувалися рельєф місцевості та розташування доріг.

Введення модульної системи розмірів, уніфікація, типізація і стандартизація житлових будівель призвели до одноманітності в об'ємно-планувальному і колірному рішенні типових житлових будинків, які сформували безликі мікрорайони нашого міста. У зв'язку з вказаними тенденціями, нині виникла необхідність у реконструкції як типових житлових будинків, так і комплексної типової забудови.

На основі відповідних численних досліджень було доведено, що кожна інвестиція в реконструкцію набагато вигідніша для держави, ніж просто заміна житлового фонду.

Реконструкція – це особливий різновид будівництва, пов'язаний з перевлаштуванням будівель і споруд, що існують, з метою повної або часткової зміни їх функціонального призначення, зношених або невідповідних експлуатаційним вимогам конструкцій та інженерних систем і приведення будівлі у відповідність із сучасними санітарно-гігієнічними, технічними естетичними й екологічними вимогами.

Реконструкцію проводять за допомогою двох прийомів: з відселенням мешканців і без відселення. У разі відселення мешканців можна провести такі внутрішні роботи як: перепланування внутрішньоквартирного простору, створення гнучкого планувального рішення житлового осередку, зміни функціонального призначення першого поверху, надбудовування додаткових житлових площ, заміну інженерних комунікацій: вікон і балконних дверей. Цей прийом характерний для житлових будинків, виконаних з місцевих матеріалів із поздовжніми несучими стінами. Прикладом можуть бути 87, 438 типові житлові серії.

Другий напрям реконструкції без відселення є менш вартісним, до нього можна віднести такі роботи, як оздоблення і утеплення фасадів, заміну віконних і балконних дверей, прибудову на усю висоту великих приміщень, еркерів, балконів, лоджій, рішення інтер'єрів окремого простору житлового осередку.

Доцільно застосовувати цей прийом до будинків з поперечними та поздовжньо-поперечними несучими стінами: 464, 480, 96, 134, КТ типові житлові серії.

На сучасному етапі є ряд прикладів європейських країн, які провели реконструкцію типових житлових будинків без відселення, змінюючи вигляд окремого будинку і мікрорайону. Концептуальна ідея цієї програми полягала в утепленні фасадів із заміною вікон і балконних дверей та створенні за рахунок колірнього вирішення нового вигляду будинку, таким чином хотіли відповідно до сучасних вимог якісно змінити житло малими засобами. Яскравим прикладом цієї програми може бути Чеська республіка. За останні 5 років було реконструйовано 75 000 житлових панельних будинків. У загальному житловому фонді Чеської республіки 1 165 000 квартир знаходиться в панельних будинках, побудованих у 1960-1990 рр. Архітектори під час реконструкції панельних будинків використовували різноманітні колірні рішення, створюючи нову композицію фасаду.

Під час реконструкції типової житлової забудови колір, як один із засобів художньої виразності, відіграє велику роль у створенні композиції будівлі, характері його художнього образу. За допомогою кольору можна створити емоційно-психологічні зони в межах єдиного простору або групи взаємопов'язаних просторів.

Колір складається з трьох основних показників: тональність, світність і насиченість.

Тональність визначається характером розподілу випромінювання в спектрі видимого світла, головним чином, положенням піку випромінювання, а не його інтенсивністю і характером розподілу випромінювання в інших частинах спектра. Саме тон визначає назву кольору, наприклад, «червоний», «синій», «зелений». Тональність складається з теплих і холодних кольорів. Теплі кольори розташовані в хроматичному спектрі, починаючи з жовтого і закінчуючи червоно-фіолетовим. Холодні кольори – від синьо-фіолетового до жовто-зеленого.

Світність – це суб'єктивна характеристика яскравості кольору, міри близькості його до білого кольору. До того ж не до чистого білого, а до білого, який знаходиться в тих самих умовах з порівнюваним кольором. Наприклад, білий аркуш у сутінках і яскравий сонячний день відбиватимуть абсолютно різну кількість світла, значить його яскравість змінюватиметься, проте його світність буде сприйматися як постійна

Насиченістю часто називають інтенсивність кольору. Насиченість кольору – це міра відмінності хроматичного кольору від ахроматичного, рівного за

світністю. Ахроматичними кольорами називають кольори, що утворюються у процесі змішування білого і чорного кольорів. Простими словами, це те, наскільки інтенсивність кольору відрізняється від сірого. Під час зменшення насиченості кожен колір тяжітиме до сірого. Малонасичені кольори часто називають бляклими. Насиченість інформує про вміст у кольорі одного з ахроматичних кольорів і про те, наскільки цей колір інтенсивний або приглушений.

Усі кольори поділяються на три групи за їх дією на простір: нейтральні (переважно ахроматичні), світлі (мають вирішальне значення в колірній композиції простору), яскраві хроматичні кольори (руйнують єдність поверхні і можуть бути використані як акценти). Усі три групи специфіка виражені у графічних зображеннях сучасної архітектури.

Колір відбиває візуальну форму, яка невід'ємно властива усім предметам матеріального оточення людини, як природнім, так і створеним штучно.

Колірний ряд зовнішнього чи внутрішнього архітектурного простору – предмет колірної архітектурної композиції, залежить від об'єктивних і суб'єктивних, постійних та перехідних чинників: функції та основної ідеї (клімату, колірною устрою природного ландшафту), колориту містобудівної забудови, декоративно-художніх традицій, технічно-економічних умов, до яких відноситься виробництво барвників, індустрії будівельних матеріалів тощо.

На формування колірної композиції архітектурного ансамблю впливають специфічні декоративно-художні традиції, які залежать від культурного розвитку і особливостей психічного стану населення. Завдяки кольору, у поєднанні з різними графічними прийомами, можна змінити вигляд мікрорайонів нашого міста.

Відомий радянський психофізіолог С. В. Кравков писав: «архітектор змінюючи забарвлення окремих частин будь-якої складної архітектурної композиції, може змінювати її видиму форму». За допомогою ілюзорних властивостей кольору можна досягнути зміни просторових стосунків: збільшення або зменшення відстані, полегшення або обважнення об'ємів, виявлення або розчинення їх у просторі. Колір може сприяти виявленню пластичної форми, а може і протидіяти її сприйняттю залежно від графічних прийомів.

Існують різні графічні напрями в колірному рішенні, наприклад, монохромне зображення, поліхромія, суперграфіка.

Монохромне зображення (один колір) – зображення, що містить світло одного кольору (довжини хвилі), і сприймається як один відтінок (на відміну від

кольорового зображення, що містить різні кольори). Монохромне рішення фасадів переважає у внутрішньоквартальній забудові. Подібна колірна схема може реалізовуватися усіма доступними технологіями обробки фасадів. Як декоративні елементи використовують екрани балконів, а також колір і форму імпортів вікон та укосів.

Поліхромія – багатоколірне розфарбовування або багатоколірність матеріалу в архітектурі, скульптурі, декоративному мистецтві. Поліхромію використовують у таких прийомах як графічна пластика, суперграфіка.

Графічна пластика – художній прийом за допомогою якого можна візуально змінювати сприйняття об'єму житлового будинку. У контексті типової житлової забудови цей прийом особливо актуальний з причини бідних пластичних можливостей фасадів. На фасад можна наносити різні малюнки, архітектурні елементи у вигляді арок, колон, пілонів, рустів. Оскільки найбільший ефект досягається завдяки руху уздовж об'єкта, графічна пластика використовується переважно для фронтальної забудови.

Суперграфіка – образотворче рішення, «накладене» на об'ємно-просторовий об'єкт, який самостійно існує. Цей прийом декорування винайдено архітекторами постмодернізму: лаконічні помітні мотиви зазвичай яскравих чистих кольорів, нанесені на фасад багатоповерхової будівлі по усій висоті. Суперграфіка багато в чому сприяє оновленню старої забудови, небагатої на колір і вишуканість форм.

Усі запропоновані художні прийоми можуть використовуватися як самостійно, так і в різноманітних комбінаціях.

Мікрорайони – це адміністративно-територіальна і планувальна одиниця міської структури, що формується з групи типових житлових будинків, на сучасному етапі має одноманітне архітектурно-композиційне рішення. У процесі реконструкції і модернізації типових житлових груп необхідно враховувати архітектурну композицію житлового середовища, продумувати сценарій видовищних картин, які можуть бути різноманітними за колірним композиційним рішенням. Колір несе первинну інформацію. Найсильніше емоційно впливає на людину колористична насиченість середовища, яка може передавати та створювати візуальний та емоційний фон, характеризувати індивідуальні особливості населених міст, не схожих на інші, тобто «працювати» на своєрідність свого міста. Для цього необхідно органічно поєднувати кольорову гаму з силуетом забудови населених міст, системою ансамблів і довкіллям.

Рис.1. Страж під
Ральськем. Чеська
республіка.
Реконструкція

ТИПОВИХ ЖИТЛОВИХ БУДИНКІВ.

Література

1. Слепцов О.С. Архітектура цивільних будівель / О. С. Слепцов. — К.: Видавничий дім А+С. — С. 14-23.
2. Композиция в современной архитектуре / [Редакционная коллегия Л. И. Кирилова, И. А. Покровский, И. Е. Рожин]. — Стройиздат, 1973 год. — С. 131 – 133.
3. Заваров А. И. Жилые дома для массового строительства / Заваров А. И., Каликман В. Г., Калиновская И. Я. — К.: Строитель, 1977. — С. 5-150.

Аннотація. На основанні зарубіжного досвіду, результатів натурного обстеження, розглянуті можливості еволюції реконструкції і модернізації типової житлової застройки з 1955 до початку 90-х років ХХ в. методом композиційної варіантності кольорових композицій.

Ключевые слова: реконструкция, цвет, тональность, монохромное изображение, полихромия, суперграфика.

Abstract. The article talks about possibilities of evolution of reconstruction and modernisation of model dwelling building which is based on the foreign experience, on the results of model inspection, which were considered in 1955 and beginning of 90. The article describes the method of composition variant of color compositions.

Key words: reconstruction, color, key, clarity, image, graphic super arts.